

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Quæstio VIII. Quina[m] habeant privilegiu[m] non solvendi decimas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

que ratione concessum, reale esse cenfeo cum Suar. l. c. n. 17. & Palao n. 10. quia si tunc coloni tenerentur solvere, ipsi Religiosi exempti de suis prædijs solverent, cum tamen vi illorum verborum quoad sua prædia sint exempti: coloni namque non sunt immunes, ut dixi n. 221. sed decimas, quas aliàs Ecclesiæ solverent, exemptis locatoribus vel solvunt in natura, ut dicimus, vel aucta propterea pensione, quia ordinario decimatori ad nihil tenentur; vel alià hanc ob causam compensatione iisdem factà. Si ergo coloni eas solverent ordinario decimatori, jam decederent exemptis, & sic illi de suis prædijs solverent. Accedit,

quòd Pontifex, si vult, ut v.g. Religiosi non sint exempti quoad prædia locata, addit: *de prædijs, quæ proprijs manibus aut sumptibus colunt*, ut patet ex *cit. can. 47. & c. 10. 11. ac 12. h. t.* ergo si illa non addit, concedit etiam de locatis. Quintus denique modus est *Non solvant decimas de fructibus prædiorum suorum*. De hoc dicendum est, quod de priore: fructus enim etiam illi, quos colonus percipit, sunt ex prædijs privilegiatorum: ergo si decimas solverent coloni, jam non consisteret immunitas, quæ illis concessa est de fructibus suorum prædiorum; nam non colonus, ut diximus, sed ipsi exempti solverent.

QUÆSTIO VIII.

Quinam habeant Privilegium non solvendi decimas?

SUMMARIUM.

223. Privilegium aliud Furi communi insertum, aliud non insertum. 224. Concessum olim plerisque Regularibus, variè postmodum restrictum fuit. 225. Nulli Regulares tenentur ad decimas ex novalibus proprio sumptu cultis. 226. Non tenentur ex fœtibus suorum animalium. 227. Nec ex hortis, nisi hos vel illa elocent.	228. Nec ex fundis pro fundatione datis: nisi ante fuerint decimis subjecti. 229. Quidam Ordines Regulares ab omnibus decimis sunt immunes. 230. Præcipuè Ordo S. Salvatoris. 231. Et Societatis Jesu. 232. Pro hujus exemptione aliquoties in judicio contradictorio pronuntiatum fuit. 233. Contra eam nunquam. 234. Dicti Ordines solum ad illas

N   deci-

decimas tenentur, qua speciali titulo privilegij vel prescriptionis alicui debentur.

235. Regulares à decimis prædialibus exempti multò minus obligantur ad personales. Usus hujus doctrina.

236. Exemptio uni Ordini concessa non est communis reli-

quis. Quod tamen limitatur.

237. Quousque se extendat, declaratur.

238. Leprosi in commune viventes non tenentur ad decimas ex suis hortis.

239. De alijs communitatibus & personis nihil jure communi expressum est.

223. **P**ostquam explicatum est, quis immunitatem à præstandis decimis dare possit, & quousque ea porrigatur, dicendum restat, quibus data sit. Privilegia non solvendi decimas alia sunt antiquitus concessa, & Juri communi inserta; alia posterioribus seculis certis Ordinibus Religiosis per speciales Bullas aut vivæ vocis oraculo data sunt, sicque Juri communi non inserta. Quia verò posteriora prioribus ferè ampliora sunt, idcirco ad confusionem vitandam de utrisque singillatim agendum est.

224. **A**sert. I. Jure communi olim ferè omnes Religiosi erant exempti à solvendis decimis tam personalibus, quàm realibus ex suis prædijs, ut pat. tex *Cum. 47. 16. 9. 1. & c. 10. h. t.* Quod tamen privilegium postea variè fuit restrictum, ut constat ex *cit. c. 10. c. 8. & c. 34. h. t.* Postea verò Martinus V. Cisterciensibus generaliter indulgit, ut à decimis essent immunes, tam de possessionibus habitis ante & post Concilium Lateranense, quàm de cætero habendis, etiam de Novali-

bus, quandoque & qualitercunque ea colent; etiam de illis possessionibus, de quibus aliquis hæcenus decimas percepit. *Chopin. de sacr. Polit. l. 3. m. 8. Zypæus consult. 8. m. 4. & 5.* Quod postea Sixtus IV. confirmavit. Et licet Zypæus n. 6. dubitet, an hoc privilegium in viridi passim observantia sit, quatenus excedit privilegia Corpori Juris inserta, illud tamen defendit *Wames. h. t. consult. 450.*

Asert. II. Religiosis reliquis vi Juris communis *cit. c. 10. h. t. & Clem. 1. eod.* concessum duntaxat est, ut de novalibus suis, que proprijs manibus aut sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis decimas non persolvant. I. Jgitur, etsi solvere teneantur ex antiquis prædijs, sive suis illa manibus vel sumptibus colant, sive elocent, non tamen solvunt de novalibus, quamdiu ista colunt suis sumptibus, seu per operas & famulos; non item, si

II. Non solvunt de nutrimentis animalium suorum, sive de foetibus

animalium, quæ nutriunt ipsi, ut exponit Gloss. in Clem. 1. h. t. V. animalibus. Unde inferunt Ancharan. in cit. c. 10. & Rebuff. q. 14. n. 57. teneri solvere, si alijs dent nutrienda. Verum, ut notant idem Rebuffus, & Moneta c. 5. n. 15. etiam si per alios custodiant, dicuntur nihilominus ipsimet nutrire; modò, ut ajunt, vespere ad Monasterium reducant. Quod existimo procedere etiam tunc, quando per famulos Monasterij custodiuntur & in villis ejusdem ac caulis à Monasterio remotis nutriuntur: partim quia hac ratione sunt nutrimenta animalium suorum; partim quia ad hoc, ut dicantur ipsimet Religiosi nutrire, parùm interest, utrùm caula Monasterij intra an extra illud sit. Igitur tunc solùm ad solvendas de suis animalibus decimas obligantur, quando pecora locant, v.g. quando oves aut vaccæ eo pacto locantur, ut conductor quot annis certam de singulis quantitatem lanæ aut butyri & casei solvat, earumque periculum, & casum præstet. Quæ conventio ab Italis Soccidæ dicitur, à Germanis, apud quos frequentissima est, ferreæ oves & vaccæ vocantur (Cisserne Schaaf / und Rûhe) quòd locatori nunquam pereant.

227 III. Non solvunt decimas ex Hortis. Et quia cit. c. 10. absolutè eximuntur à decimis suorum hortorum, idcirco, ut notat Gonzal. ibi n. 3. non tantùm de oleribus &

fructibus arborum nihil debent; sed neque ex frumento, hordeo &c. quæ inde colligunt: cùm nec genus fructuum, nec quantitas, sed qualitas fundi attendatur. Addunt tamen Panorm. in cit. c. 10. & in c. 2. de Eccles. adif. Rebuff. l. c. n. 58. Moneta l. c. 16. & 17. illos etiam ex hortis obligari, si eos, vel elocent, vel ipsi quidem colant, olera tamen vendant: cùm textus intelligendus sit de hortis, quos ad usum proprium habent. De casu, quo locatur hortus, non est dubium, ut colligitur ex cit. c. 10. & à paritate cum novalibus, & pecoribus, ex quibus debent decimas, nisi proprijs manibus aut sumptibus colant, ac ipsi nutriant. De altero casu venditorum fructuum multùm ambigo: quia cit. cap. absolutè conceditur in hortis immunitas, si eos suis manibus aut sumptibus colant, neque fit discrimen inter fructus ab ipsis Religiosis consumendos & vendendos; uti nec fieri oportuit, cùm per accidens sit, si propter domesticas necessitates aut abundantiam fructuum partem eorum vendant. Neque valet ratio, quam addit Rebuffus l. c. nim. non debere Religiosos negotiari & secularia exercere. Negotiatio enim neutiquam est, si vendant superfluos suorum fundorum fructus, ut communissima DD. tradit ad c. 2. Ne Cler. vel Mon. & decidit S. Congregatio Trident. referente Card. de Luca Miscell. Eccles. discurs. 6. à

n. 4. & discurs. 52. de Regalib. n. 8. nisi prædia conducant eo fine, ut ex fructibus inde collectis quæstum faciant, ut habetur c. 6. *Ne Cler. vel Mon.*

228 IV. Non solvunt decimas ex agris & vineis, quæ in stipendium habent, ut Moneta *l. c. n. 17.* aliique ajunt, seu, ut interpretamur, quæ habent pro fundatione & in necessariam sustentationem. Ita Glossa ac alij intelligunt textum *can. 46. l. 6. g. 1.* & patet à sensu contrario ex *c. 2. h. t. in 6.* Quod tamen ex *cit. c.* limitandum est; nisi fundi antea fuerint subiecti oneri decimarum, & per fundationem ac translationem in Monasterium non liberati.

229 Assert. III. Specialibus privilegijs realibus, Juri communi non infertis, bona omnia quorundam Regularium SS. Pontifices exemerunt à decimis prædialibus, & ne teneantur solvere decimam personalem, nec quartam, vel medietatem, vel aliam fructuum partem, aut canonicam portionem Episcopo, Parocho, aut alijs; quamvis isti haberent possessionem cum titulo & immemoriali consuetudine. Patet assertio ex privilegijs Bullatis diversorum Ordinum Religiosorum, quos enarrant Henriquez *The. l. Mor. l. 7. c. 27. §. 3. & 4.* Aug. Barbosa *de Offic. Par. c. 28. §. 3. à n. 20. & in c. 10. h. t. n. 5.* Franc. Leo *Thes. For. Eccl. p. 2. c. 12. à n. 63.* Gonzal. *in c. 4. h. t. n. 8.* Miranda *in Manuali tom. 2. g. 49. art. 12.*

Pellizar. *in Man. Regul. tom. 2. tr. 8. c. 7. à n. 168.* Ant. Faber *l. 1. Cod. tit. 3. defn. 1.* qui ait, Religiosorum Mendicantium singulare jus esse, ut fructuum in ijs fundis perceptorum, quos proprijs seu manibus seu sumptibus colunt, decimas nullas debeant. Addit, plerisque concessa esse privilegia, ut nullas omnino decimas præstare teneantur. Quo casu, inquit, nec dubitandum est, quin ea immunitate frui debeant.

Insigne maximè est privilegium, quod Canonicis Regularibus S. Salvatoris concessit Julius I. I. in Bulla *Inter ceteros*, edita 2. April. ann. 1512. ubi §. 40. dicitur: *Nullusque ab eisdem de quibuscunque possessionibus ubilibet constitutis, quæ in præsentem sunt, vel in futurum erunt, Monasteriorum, Prioratuum, & bonorum, dictæ Congregationis S. Salvatoris, ac Monialium, sive sororum, & oblatarum personarum hujusmodi utriusque sexus, quæ illius Prælati, Canonici, Moniales, sive Sorores, & dictæ persona oblata, colunt, seu colificiunt, & in futurum colent, ac colificient, ex hortis, virgultis, piscationibus, vel de nutrimentis animalium, primitias, decimas, quæntesia, aut quocunque modo nunquæ præsumat, nec ipsi ulla culpam solvere sint adstricti.*

Insigne pariter est illud, quod concessit Gregor. XIII. Religiosis Soc.

Soc. Jesu 1. Januar. Ann. 1578. in Bulla *Pastoralis Officij*, ubi non solum confirmat exemptionem eidem Societati concessam à Paulo III. & Pio IV. quoad quascunque decimas, etiam Papales, prædiales, personales, quartas, medietates, & alias fructuum partes, ac subsidia etiam charitativa, vel alia ordinaria onera, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, & aliis quomodolibet, etiam ad Imperatorum, & inferiorum Principum instantiam imposita; idque quamvis in ipsa impositione caveatur, quod nulla prorsus exemptio cuiquam adversus illam suffragetur, excepto tantum casu, quo in Litteris Apostolicis plena, expressa, ac de verbo ad verbum fieret mentio de hoc indulto ac concessione hujusmodi, & de eorum Ordine. Sed etiam specialiter ac expressè derogavit capitulo 34. *b. t.* quo statuitur, ut quicumque Religiosi non obstantibus privilegijs antea concessis, de terris alienis, & ijs insuper, quas post dictam Innocentij Constitutionem acquirerent, sive per emptionem, sive per donationem, vel alio titulo, decimas solvant Ecclesijs, quibus alias debebantur. Estque hoc privilegium reale, & ad Colonos, qui Societatis agros conducunt, extenditur, ut patet ex Bulla.

232 Juxta hoc privilegium non semel pro eadem Societate judicatum est Romæ & in Hispania, uti

testantur, & decisiones referunt Henriq. *l. c. §. 7. litt. H.* Pellizarius *l. c. n. 170.* Franc. Leo *l. c. n. 69. & seqq.* quibus declaratum est, illo comprehendi omnes decimas etiam prædiales, etiam de bonis in posterum acquirendis, etiam colonorum; non obstante jure quæsito ordinarij decimatoris, ejusdemque præjudicio; nec obstante Brevis Pij V. quo revocavit privilegia Pauli III. & Pij IV. super exemptione à decimis; neque obstante non usu quorundam Collegiorum, uti ostendit idem Leo *n. 65.*

Affirmat quidem Pignatelli *tom. 233* 1. *consult. 223. n. 15. & 28. ac consult. 355.* à S. Congregatione in causa Cracoviensis Collegij, semel ac iterum post maturam discussionem, & auditis utrimque partibus, judicatum esse, quod PP. Societatis Jesu, alijque Regulares, teneantur solvere decimas ex prædijs, ex quibus à laicis illæ fuerant solutæ, antequam ad Regulares pervenirent. Verum contrarias decisiones, ut dixi, referunt Henriq. Franc. Leo, & Pellizar. *ll. cc.* & quidem postremus in eadem causa Cracoviensi, mirumque profectò est, S. Congregationem contra clarum textum Bullæ Gregorianæ, & plures Rotæ conformes decisiones judicasse. Unde credibile est, decretum illud S. Congregationis factum esse in casu, quo enormis læsio ex Regularium immunitate Ecclesijs nasceretur.

234 Quin ipse Pignatelli suum asser-
tum uniuersale multum limitat
rom. 5. consult. 8. cum enim *n. 1.*
pro Regularium privilegio multo-
rum Pontificum Bullas, complu-
res Rotæ decisiones & conformes
sententias, usum ac consuetudinem,
gravésque rationes produxisset,
tandem *n. 10.* concludit, hoc
privilegium eximere quidem ab
illis decimis, quæ Parochijs ac Ec-
clesijs de Jure communi debentur,
non item ab illis, quæ præter Juris
communis dispositionem aliquo
jure speciali solvuntur. Idque ante
ipsum asseruit Cherubin. *in Compend. Bullarj in Gregorio XIII. c. 51.*
agens de dicto privilegio Societatis,
addensque, ita censuisse Rotam
Romanam a. 1598. At verò Regulares
ultrò fatentur, si cui speciali
titulo, v.g. præscriptionis, vel privilegij
Apostolici, decimæ debentur,
illi non nocere immunitatem alteri
concessam, cum peculiaria Jura
censeatur ignorare Pontifex
c. 1. de Constit. in 6. & sic ipsdem
non velle derogare, nisi exprimat,
ut cum Panorm. *in c. Dudum de Privileg.*
ac communi aliorum tradunt Covarr. *lib. 1. var. c. 17. n. 14.*
Suar. de LL. lib. 8. c. 14. n. 8. c. 22. in fin. c. 28. n. 8. & 10. Saà V. Gratian. 14. Palao tr. 3. disp. 4. pun. 10. n. 11. Hinc malè cohærent,
quæ idem Pignatelli addit *n. 11.*
hoc privilegium non procedere
adversus Parochos, qui ante illud
erant in continua possessione:

ex eo enim, quòd procedit de decimis Jure communi debitis, ut
procedere ipse concedit, necessariò
sequitur, quòd procedat de illis,
in quarum continua possessione
fuerunt Ecclesiæ; nam vel maxime
in earum jugi possessione sunt
Ecclesiæ. Illud verò, quòd *n. 12.*
addit, neque amice, neque cum
veritate dictum est, ex eo, quòd
in privilegio Pontifex se inclinatum
supplicantium Regularium pre-
bus dicit, apparere, quòd potius
impetratum sit importunitate
petentium, quam motu proprio
Principis: nam constat, motus, ut
vocant, proprios à summa Sede
sæpe prodire, quamvis supplicarint
ijs, quibus favor conceditur; quin
propterea illis vis, quam motus
proprij habent, jure negari, ac dici
possit, importunè extortos esse.
Rationes, quas contra Regulares
profert, infirmæ prorsus sunt, si
componantur cum ijs, quas pro
ipsdem antè produxerat, ut
consideranti patebit.

Ex dictis apparet, Religiosos spe-
ciali privilegio munitos de non
solvendis decimis realibus, à
fortiori non obligari ad personales.
Cujus exemptionis utilitas (ut
bene observat Laymannus *l. 4. Th. Mor. tr. 4. c. 3. n. 4. §. Ex quibus*)
non tam in eo consistit, quòd non
teneantur ad decimas personales
ex lucris propriæ industriæ (nam
ad has etiam laici ex desuetudine
plurimis in locis non tenentur) sed
maxi-

maximè in eo, quòd immunes sunt à decimis ex illis terris, quæ antequam ad ipsos pervenirent, nullos aut exiguos fructus ferebant, ideoque nullis vel modicis decimis Ecclesiæ Parochiali pendendis obnoxie erant, ut tradunt Glossa recepta *in c. 4. h. t. & in c. 21. de V. S. Abulen. in c. 23. Matth. 9. 194.* ac patet ex dictis n. 183.

236 Dubium hic incidit, an dictum privilegium uni Ordini Religioso concessum, ijs omnibus sit commune, qui cum illo de privilegijs participant? Negat Barbosa *cit. §. 3. n. 31.* idque non unà Rotæ sententiâ decisum esse ait. Verùm, ut observat Engel *h. t. §. 3. n. 4.* quoad huiusmodi decisiones notandæ sunt aliquot limitationes, quas ex alijs Rotæ decisionibus affert Pasqualig, *in annot. ad Laurer. de Franchis tr. de contro. inter Episc. & Regul. p. 2. q. 72. à n. 10.* nim. in generali communicatione Privilegiorum venire etiam exemptionem à decimis, si communicatio sit talis, ut exprimat aliqua præjudicialia privilegia, saltem in genere, vel ad sit talis amplitudo verborum, ut significet, mentem Pontificis se extendere etiam ad reliqua non expressa. Neque opus tunc est, ut in communicatione specialiter derogetur Capitulo *Nuper de decim.* sine qua derogatione non subsistit exemptio à decimis: sufficit enim, si derogatio facta sit in privilegio communicato; tunc enim implici-

tè continetur in ipsa communicatione, ut cum Glossa *in c. Ut circa de Elect. in 6.* Casarub. ac Mandos. tradit idem Pasqualig, n. 12. præfertim si in rescripto communicante habetur clausula *Quorum tenorum &c.* hæc enim operatur, ut privilegia communicata censeantur communicationi de verbo ad verbum inserta. Hinc quia privilegium Societati JESU concessum, de quo paulò antè, non habet restrictionem Incommunicabilitatis, non apparet, cur illo uti non possint cæteri Religiosi Mendicantes, alique, qui de privilegijs dictæ Societatis participant; modò in communicationis rescripto ea contineantur, quæ modò diximus requiri ad universalem omnium privilegiorum communionem. Quod maxime locum habere videtur, si ratio, propter quam uni Ordini concessum est privilegium, pugnet etiam pro alijs. Ratio autem concedendi sunt labores, quos Religiosi sustinent in Sacramentis administrandis, prædicando &c.

237 Quâ porrò ratione dicta Regularium privilegia interpretanda sint, & quousque se extendant, abundè explicavimus hoc capite. Nimirum strictæ quidem interpretationis sunt, ut diximus *q. 2.* ad decimas tamen ex antiquis prædijs solutas se extendunt juxta dicta *q. 3.* Nec non ad decimas Novalium, ut assertum est *q. 4.* Ad prædia quoque post obtentum privilegium acquisita

fit, nisi specialiter limitentur ad prius possessa, ut resolvimus q. 5. Non tamen ad bona conducta & emphyteutica: nisi horum specialis mentio in rescripto immunitatis fiat, ut decidimus q. 6. Denique juxta tradita q. 7. non extenduntur ad prædia locata: nisi sint privilegia realia.

238 **A**ssert. IV. Leprosi in commune viventes non tenentur de suis hortis, qui sunt in circuitu domûs, & de animalibus, quæ nutriunt, decimas solvere. Ita refertur c. *Cum dicat 2. de Eccles. adif.* ubi cum præmissum fuisset, posse ipsos propriam sibi Ecclesiam & Coemeterium construere & proprium habere Presbyterum, sine præjudicio tamen veterum Ecclesiarum &c. additur: *Statuimus etiam, ut de hortis, & nutrimentis animalium suorum decimas tribuere non cogantur.* Rationem dat Glossa: quia proprio Sacerdoti eas præstare tenentur. Unde ad immunitatem à decimis Ecclesiæ Parochiali solvendis requirere videtur, ut habeant propriam Ecclesiam, coemeterium, & Sacerdotem. Idem requirunt Laym. *cit. c. 3. n. 4. §. Porro.* & Wagnereck *in c. 10. h. t. not. 2.* Verùm hujus conditionis nec Panorm. aliique Interpretes antiqui, nec Vivian. Algora, Barbosa, ac alij RR. mentionem faciunt, neque ex *cit. cap.* erui potest; sed videtur ipsis exemptio absolutè esse concessa intuitu pietatis, ac misericordiæ, & quia cum alijs fidelibus propter

contagium se imiscere nequeunt, ut ait Gonzalez *in cit. cap.* Quæ ratio procedit, etiam quando non habent proprium Sacerdotem & Ecclesiam. Addit tamen Barbosa *c. 28. de offic. Paroch. §. 3. n. 48. & in cit. c. 2. n. 2.* censuisse Rotam Roman. Leprosos, ut hac immunitate gaudeant, debere ita communiter vivere, ut si esset aliquod Hospitale, in quo curarentur leprosi, simulque alij infirmi, immunes à decimis non essent, quamvis in ejusmodi Hospitali separati forent ab alijs infirmis.

An aliæ communitates præter recensitas habeant immunitatem à decimis, & an privatæ quædam personæ, non est nostrum hic examinare, tum quia Jure communi nihil de hoc expressum est, tum quia nec necesse nec possibile ferè est, statuere, quænam in particulari vel communitates vel singulares personæ exemptæ sint. Illud addidisse sufficiat, vi Juris communis exemptos non esse Clericos, etiam si in commune vivant. Neque enim admittendum est, quod absque dubio tenendum esse asserit Moneta *c. 5. n. 6.* Canonicos, si nunc cõmuniter viverent, prout in primitiva Ecclesiâ faciebant, non fore obligatos ad decimas de laboribus ac nutrimentis suis. Textus enim Canonis 47. 16. q. 1. quem adducit, non loquitur de Clericis secularibus, sed Regularibus, & pauperatam in cõmuni profitentibus.

QUÆ-